Zpravodajství z jižního Kavkazu

únor 2014

Jihokavkazští sportovci (a politici) v Soči
Všechny tři jihokavkazské země vyslaly své sportovce na zimní olympijské hry do Soči. Z každé země odjel do Soči čtyřčlenný tým sportovců, žádný z nich však podle očekávání medaili nezískal. V případě gruzínské reprezentace se dlouho mluvilo o možném bojkotu her, nakonec však gruzínská vláda usoudila, že účast jejích sportovců může vzájemným vztahům s Ruskem pomoci. Účast Ázerbájdžánu měla rovněž své další souvislosti. Ázerbájdžán bude v roce 2015 organizovat Evropské hry a snaží se proto „ukázat" v mezinárodních sportovních kruzích. Žádný ze čtyř reprezentantů Ázerbájdžánu z této země nepocházel - dva byli původem Rusové, jeden Ital a jeden Rakušan - a v olympijské vesnici se jim dokonce „povedlo" vyvěsit vlajku Ázerbájdžánu hlavou dolů. Arménie coby nejvěrnější regionální spojenec Ruska pak pomáhala se zajišťováním bezpečnosti - tím, že poskytla skupinu policistů. Abcházie ani Jižní Osetie se kvůli říjnovému rozhodnutí Mezinárodního olympijského výboru her v Soči zúčastnit nemohla. Na abchazsko-ruských hranicích panoval po dobu konání ZOH přísný bezpečnostní režim a byl omezený provoz, údajně kvůli hrozbám ze strany severokavkazských teroristů.
(EN) http://www.eurasianet.org/node/68015
(EN) http://www.eurasianet.org/node/68062

Příští rusko-gruzínská schůzka bude v Praze
Grigorij Karasin, náměstek ruského ministra zahraničních věcí, a Zurab Abašidze, zvláštní zmocněnec gruzínského předsedy vlády pro vztahy s Ruskou federací, by se měli 13. března setkat v Praze. Cílem jejich schůzky bude mimo jiné domluvit případné okolnosti budoucího setkání hlav států obou zemí, které mají od války v roce 2008 přerušeny diplomatické vztahy. Dalším tématem bude pravděpodobně uvažované uvolnění vízového režimu a vzájemná obchodní spolupráce.
(RU) http://georgia.kavkaz-uzel.ru/articles/238841/

Vano Merabišvili.
Zdroj: Wikimedia Commons

Merabišvili odsouzen
Bývalý gruzínský předseda vlády Vano Merabišvili byl 17. února městským soudem v Kutaisi shledán vinným z porušování vlastnických práv, zpronevěry a uplácení voličů. Konkrétně měl Merabišvili v roce 2012 použít státní prostředky určené na program politiky zaměstnanosti na financování předvolební kampaně Saakašviliho Sjednoceného národního hnutí. V každém ze tří obvinění dostal nejvyšší možný trest, tedy tři roky, deset let a dva roky odnětí svobody. Díky principu souběžných trestů, který byl v gruzínském trestním řádu zaveden teprve před rokem, ale nejdelší trest „absorboval" oba kratší tresty. Navíc se na Merabišviliho vztahuje amnestie z roku 2012, která jeho trest

zkracuje na polovinu. Celkově si tak v cele odsedí 5 let.
(EN) http://dfwatch.net/merabishvili-used-employment-program-for-election-campaign-64091

Absurdní tresty za držení drog

Na stránkách Feradi.info byla zveřejněna nová vizualizace, která porovnává tresty v Gruzii za držení drog s tresty za závažné násilné trestné činy. Upozorňuje mimo jiné na to, že gruzínský právní systém nerozlišuje mezi uživateli a dealery drog, přičemž prvně zmíněnou skupinu lidí nepřiměřeně kriminalizuje namísto toho, aby jim nabídl účinnou pomoc. Například trest za držení více než jednoho gramu heroinu dosahuje až 20 let odnětí svobody, případně i doživotí, zatímco za znásilnění je v Gruzii horní sazba 6 let a za vraždu 15 let.
(EN) http://feradi.info/en/visualizations/disproportionate-punishment-in-georgia

Homosexuálové mohou darovat krev

Gruzínský ústavní soud dal za pravdu aktivistům z organizace Identoba, kteří zpochybnili ministerské nařízení odpírající lidem s homosexuální orientací právo darovat krev. Podle výroku soudu je takovéto nařízení protiústavní.
(EN) http://identoba.com/2014/02/06/conscourt/

Životní úroveň v Gruzii

Životní úroveň v posledních několika letech v Gruzii podle ekonomických ukazatelů mírně roste - například od roku 2008 se snížil počet domácností s příjmem pod 100 USD měsíčně o 10 procent. Poměrně výrazný nárůst nastal v posledních pěti letech v počtu domácností vlastnících různé druhy spotřební elektroniky, zejména automatických praček (z 27 na 51%) a mobilních telefonů (z 65 na 89%). Gruzínské domácnosti se dnes také méně často dostávají do situace, kdy by museli výrazně omezit svoji spotřebu kvůli nedostatku finančních prostředků. Přesto však většina Gruzínců považuje svou ekonomickou situaci za horší, než v roce 2008. Přeci jen, měsíční příjem 76% gruzínských domácností dnes činí méně než 400 USD.
(EN) http://crrc-caucasus.blogspot.com/2014/01/income-levels-in-georgia-from-2008-to.html

Čistá a zelená revoluce

Kácení stromů a plánovaná výstavba luxusního hotelu v tbiliském Vake parku se staly příčinou mobilizace hnutí „guerillových zahradníků“. Skupina těchto nenásilných partyzánů na konci loňského roku zahájila okupaci parku, kde měl nový hotel vyrůst. Rovněž tlačí na magistrát, aby přijal dlouhodobou koncepci rozvoje městské zeleně, která městu zoufale chybí a plocha zeleně na jednoho obyvatele se vytrvale zmenšuje. Guerilloví zahradníci kromě toho od července vysázeli v Tbilisi okolo 300 stromů.
(EN) http://www.eurasianet.org/node/68097
(EN, GEO) https://www.facebook.com/groups/410784392370200/?fref=ts

Jihokavkazské státy na Indexu svobody médií

Na Indexu svobody médií za rok 2013, vydávaném každoročně organizací Reportéři bez hranic, zaujala Gruzie 84. místo (v předchozím roce 100.), Arménie 78. (vloni 74.) a Ázerbájdžán velice nelichotivé 160. místo (vloni 156.) z celkem 180 zemí světa. Zpráva hodnotí poměrně pozitivně průběh voleb

v roce 2013 v Gruzii i Arménii, neboť během nich nedošlo k žádným významným útokům na novináře. Naopak v případě Ázerbájdžánu zpráva zmiňuje stále rostoucí represi vůči nezávislým novinářům, kontrolu vlády nad televizními stanicemi, zákaz vysílání zahraničních rozhlasových stanic, výhrůžky a dokonce i fyzické útoky na nepohodlné novináře a novinářky.
(EN) http://humanrightshouse.org/Articles/19962.html
(EN) http://rsf.org/index2014/en-index2014.php

Soči: Abcházie a Jižní Osetie v oblacích
Pořadatelé olympijských her v Soči přistoupili k poměrně originálnímu a zároveň kontroverznímu způsobu, jak se vypořádat s tím, že ruská vláda oficiálně uznala nezávislost Abcházie a Jižní Osetie, zatímco takřka všechny ostatní země světa je považují za součást Gruzie. Na mapě Gruzie, promítané během prezentace gruzínského olympijského týmu na zahajovací ceremonii, byly oba regiony zakryty oblaky. Gruzínská ministryně zahraničí Maia Pandžikidze tomu však podle svých slov nehodlá věnovat pozornost, stejně jako tomu, že prezidenti Abcházie a Jižní Osetie byli na zmíněné ceremonii přítomni.
(EN) http://www.civil.ge/eng/article.php?id=26925
(CZ) http://czech.ruvr.ru/2014_02_10/V-Tbilisi-se-urazili-na-olympijskou-mapu-Gruzie/

Výbuch v Cchinvali
Ráno 16. února vybuchla na zahradě šéfa úřadu jihoosetského prezidenta Borise Čočieva zatím neznámá trhavina. Při výbuchu nebyl nikdo zraněn, ani nezpůsobil významnější materiální škody. Podle předběžných výsledků vyšetřování se jednalo o ruční granát.
(EN) http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27300/

Solidarita s Maidanem
Únorové události v Kyjevě značně rezonovaly i v zemích jižního Kavkazu. Projevů solidarity byla celá řada, od spíše symbolických výrazů sounáležitosti na sociálních sítích až po fyzickou účast Jihokavkazanů na dění v kyjevských ulicích. Ostatně mezi oběťmi násilností v Kyjevě jsou například tři Arméni. V Jerevanu se 20. února na podporu Euromaidanu uskutečnila demonstrace několika desítek lidí. Před budovou ukrajinského velvyslanectví demonstranti skandovali hesla jako „sláva Ukrajině, sláva hrdinům“, „Putine, jdi domů“ nebo „Pád Janukoviče je začátkem pádu Serže“, čímž byl myšlen arménský prezident Serž Sarkisjan.
(EN) http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27384/
(RU) http://armenia.kavkaz-uzel.ru/articles/238608/
(EN) http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27379/
(EN) http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27340/

Soutěž o nejlepší film o arménské genocidě
Arménský fond pro rozvoj kinematografie vyhlásil soutěž o nejlepší scénář k filmu o arménské genocidě. Oceněno má být 10 scénářů k dokumentárním filmům nebo fikcím v délce 4-6 minut. Vítězné zfilmované scénáře mají být prezentovány 24. dubna 2015 ke stému výročí arménské genocidy spáchané Osmanskou říší.
(EN) http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27364/

Zeman: Uznání genocidy
Prezident Miloš Zeman po schůzce s arménským protějškem Seržem Sarkisjanem 30. ledna v Praze označil masové zabíjení Arménů v Osmanské říši za genocidu. Doslova řekl: „Příští rok to bude sto let od genocidy arménského lidu v roce 1915, kdy zemřelo 1,5 milionu Arménů.“ Jde však pouze o Zemanův osobní názor, neboť Česká republika dosud arménskou genocidu oficiálně neuznala. O týden později se Zeman v Soči sešel i s prezidentem Ázerbájdžánu Ilhamem Alijevem a pozval ho na oficiální návštěvu do Prahy. Tato návštěva je plánována na duben.
(CZ) http://www.ceskapozice.cz/domov/politika/mysli-prezident-reci-o-ekonomicke-diplomacii-vazne
(EN) http://www.rferl.org/content/armenian-genocide-ottoman-zeman-czech/25249335.html
(CZ) http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zeman-se-sesel-s-prezidenty-ciny-azerbajdzanu-a-tadzikistanu/1040268
(CZ) http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/262668-vrazdeni-armenu-byla-genocida-tvrdil-zeman-cesko-to-pritom-neuznava/

Výstava fotografií „Potřebují bydlení“
Od 18. února do 6. března proběhla v Jerevanu výstava snímků mladého fotografa Ajka Barsegjana na téma stále trvajících následků tragického zemětřesení, které postihlo sever Arménie v roce 1988. Tehdy v jeden den zemřelo 25 tisíc lidí a o střechu nad hlavou přišlo na půl milionu obyvatel v oblasti okolo města Gyumri, tehdy známého pod jménem Leninakan. Někteří dodnes žijí v různých provizorních příbytcích, například kontejnerech. Právě jejich obyvatele Barsegjan fotil.
(RU) http://armenia.kavkaz-uzel.ru/articles/238462/

Odpůrci penzijní reformy hrozí celostátní stávkou
Penzijní reforma v Arménii získává stále více aktivních odpůrců. Proti povinnému odvádění pěti procent z každé výplaty do penzijního fondu se vzedmula celostátní vlna odporu, jejíž vůdci vyzývají k jednodenní stávce. V polovině února protestovali hlavně proti počínání zaměstnavatelů, kteří pět procent z výplat svým zaměstnancům strhávají, ačkoli nový zákon o penzijní reformě ještě nevstoupil v platnost, respektive ho ústavní soud zrušil.
(EN) http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27310/
(EN) http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27208/
(EN) http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27362/
(RU) http://armenia.kavkaz-uzel.ru/articles/238258/

Narušování novinářské práce policií
Několik nevládních organizací bránících nezávislost médií v Arménii vydalo v polovině února společné prohlášení, ve kterém odsuzují aktivity bezpečnostních složek, jež podle nich ohrožují svobodu novinářské práce. Bezprostřední příčinou vydání tohoto prohlášení se stal incident z 12. února mezi aktivisty Arménského národního kongresu (koalice třinácti opozičních stran) a policisty v centru Jerevanu, kde opoziční aktivisté rozdávali letáky zvoucí na demonstraci 1. března. Několik aktivistů bylo přitom zadrženo a později obviněno z výtržnictví a spolu s nimi policisté zadrželi skupinu novinářů. Policisté se snažili novinářům zabavit jejich fotoaparáty a zabránit jim tak v činnosti. Podle novinářů policie použila také nepřiměřeného násilí vůči zadrženým.
(EN) http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27280/

V Baku proběhla demonstrace proti demolicím
Přes tři tisíce lidí se shromáždily v polovině února v Baku na demonstraci proti rozsáhlým demolicím obytných domů. Vedení města plánuje zbourat okolo 10.000 domů

a na jejich místě vytvořit park. Město nabízí lidem kompenzaci 1.500 manatů za metr čtvereční obytné plochy, což podle obyvatel na pořízení nového adekvátního bydlení nestačí. Jeden z představitelů městské části Samed Islamov na demonstraci vystoupil a přislíbil, že bez souhlasu nikdo nebude ze svého domova vysídlen. Během dřívějších obdobných demolic v Baku byli ale obyvatelé různými způsoby k opuštění svých domů přinuceni.
(EN) http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27253/
(EN) http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27302/
(EN) http://www.rferl.org/content/baku-rally-against-state-compensation-for-housing/25265969.html

Evropský soud pro lidská práva: Sargsyan vs. Ázerbájdžán

Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku ukončil začátkem února soudní projednávání případu Sargsyan vs. Ázerbájdžán. Armén Minas Sargsyan, který musel s celou rodinou v roce 1992 utéci před násilnostmi z ázerbájdžánského Gulistánu, obvinil Ázerbájdžán z toho, že mu odepřel právo na návrat domů. S napětím očekávaný rozsudek, který může získat charakter precedentu, zatím nebyl vynesen.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

(EN) http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27201/

Výročí masakru v Chodžali

Dne 26. února si Ázerbájdžán připomněl 22. výročí masakru ve městě Chodžali v Náhorním Karabachu, jedné z nejtragičtějších událostí v dějinách této země. Při této příležitosti zveřejnil ázerbájdžánský vojenský státní žalobce jména 39 lidí nově obviněných z tohoto krveprolití, které Ázerbájdžán považuje za genocidu. Arménští politici naopak hovoří o manipulaci s historickými fakty a o masakru v Chodžali uvádějí jiné informace. Ázerbájdžánští hackeři u příležitosti výročí prolomili 300 arménských webových stránek. Jedná se již o tradiční událost, stejně jako arménské hackerské útoky na ázerbájdžánské weby v době kolem výročí pogromů na arménské obyvatelstvo v Sumgaitu.
(EN) http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27395/
(EN) http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27408/

Kavkazský Velký muftí Allahšukur Pašazade (vpravo) při setkání s Dimitrijem Medveděvem.
Zdroj: Wikimedia Commons

Ázerbájdžánští duchovní mají kázat ázerbájdžánsky, ne arabsky

Předseda parlamentu Oqtay Asadov vyzval muslimské duchovní v zemi, aby začali kázat v ázerbájdžánském jazyce a nikoli v arabském, jak tomu bylo doposud a jak to vyžaduje islámská tradice. Asadov argumentoval tím, že koránské verše již byly z arabštiny přeloženy a věřící jim budou lépe rozumět, pokud budou kázání v jejich rodném jazyce. Překlady Koránu však nejsou muslimy považovány za plnohodnotné a dochází v nich k různým významovým posunům a nepřesnostem. Kavkazský Velký muftí Allahšukur Pašazade zatím na Asadovovu výzvu nijak nereagoval.
(EN) http://www.rferl.org/content/azerbaijan-asadov-muslim-prayers-azeri/25251898.html

Nárůst počtu sebevražd

V průběhu posledních pěti let stabilně roste v Ázerbájdžánu počet sebevražd. Zatímco v roce 2008 spáchalo sebevraždu 138 lidí, v dalších letech to bylo 165 (2009), 289 (2010), 414 (2011) a 482 (2012). Podle dostupných dat sice počet sebevražd v loňském roce o něco poklesl (bylo jich nejméně 254), jen v lednu tohoto roku se však pro tuto smrt rozhodlo již minimálně 21 lidí a řada dalších se o ni pokusila. Mezi odborníky se stále častěji vyskytuje názor, že za nárůstem sebevražd stojí dlouhodobé sociální problémy. Podle psychologa Azada Isazade je jen 10-15% sebevrahů duševně nemocných a u zbytku je sebevražda protestem proti beznaději. K vyššímu počtu sebevražd přispívá hluboká sociální propast a pocit všudypřítomné nespravedlnosti.

(EN) http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27290/
(EN) http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27270/
(EN) http://www.panorama.am/en/society/2014/01/08/isazade/
(EN) http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27167/
(EN) http://www.eurasianet.org/node/68009

Ázerbájdžánský novinář vyhoštěn z Turecka kvůli tweetům

Turecké úřady se rozhodly vyhostit ázerbájdžánského novináře Mahira Zeynalova za to, že na Twitteru publikoval protivládně zaměřené příspěvky, čímž se podle předsedy vlády Erdoğana dopustil pomluvy a podněcování nenávisti. Vyhoštění Zeynalova jen dokresluje atmosféru zvýšené represe vůči novinářům v Turecku, kde v současnosti podle údajů Komise na ochranu novinářů (Committee to Protect Journalists) sedí ve vězení 40 z nich, což představuje celých 20 procent z celosvětově vězněných novinářů.

(EN) http://www.irfs.org/news-feed/grave-risk-to-media-freedom-in-turkey-as-journalist-deported-for-anti-government-tweets-4/
(EN) http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/27263/

Aktivizace LGBT hnutí po sebevraždě jeho představitele

Poté, co 22. ledna spáchal sebevraždu LGBT aktivista Isa Šahmarli, se ázerbájdžánské hnutí gayů a leseb odhodlalo začít aktivněji bránit své práva. V současnosti jsou členové sexuálních menšin v této zemi, podobně jako na celém jižním Kavkaze, terčem častých útoků a diskriminace a obecně se nacházejí v izolaci od majoritní společnosti. V roce 2000 sice homosexualita alespoň přestala být trestným činem, nicméně společnost homosexuály nadále nepřijímá. Členové LGBT komunity se proto následkem nedávné tragédie rozhodli svůj přístup změnit a zaujmout asertivnější postoj. 22. ledna vyhlásili „Dnem hrdosti gay a lesbické komunity“ a plánují občanskou kampaň za prosazení svých práv.

(EN) http://www.eurasianet.org/node/68009

Jak se žije na Kavkaze?

V seriálu „Češi v cizině“ serveru Lidovky.cz si můžete přečíst rozhovor s Martinem Hyťhou z NESEHNUTÍ, který koordinuje program Cesta iniciativy. Dozvíte se, jaké každodenní radosti i starosti přináší život na Kavkaze, zvlášť pokud pocházíte odjinud.

(CZ) http://cestovani.lidovky.cz/gruzinci-nenosi-barevne-obleceni-a-neplanuji-dopredu-rika-cech-pbv-/aktuality.aspx?c=A140224_100140_aktuality_ape

K odběru měsíčního zpravodajství z jižního Kavkazu se můžete snadno přihlásit na http://www.cestainiciativy.cz

Líbí se vám zpravodajství? Pomozte nám pokračovat v jeho vydávání!

NEzávislé Sociálně Ekologické HNUTÍ – **NESEHNUTÍ**
tř. Kpt. Jaroše 18, 602 00 Brno, tel.: 543 245 342, e-mail: martin@nesehnuti.cz
http://www.nesehnuti.cz

Na vzniku tohoto přehledu zpráv se podíleli:
Štěpán Lohr, Martin Hyťha, Milan Štefanec, Kateřina Špácová

Poznámky:
Názvy některých měst i území na jižním Kavkaze se staly součástí politických bojů, které navazují na přímé vojenské konflikty mezi různými znepřátelenými zeměmi. Proto se můžete ve zpravodajství v ruském i anglickém jazyce setkávat s názvy jako Sukhumi/Sukhum, Stepanakert/Khankendi [1], Tskhinvali/Tskhinval, South Ossetia/Tskhinvali Region apod. V tomto zpravodaji se snažíme používat pro pojmenování hlavních měst neuznaných či částečně uznaných území jazykovou podobu, která byla konzultována s Ústavem pro jazyk český Akademie věd České republiky (pokud taková podoba existuje).

Pro bezprostřední vhled a ilustraci některých názorových postojů politického života na jižním Kavkaze občas uvádíme i odkazy na zdroje, které vyjadřují stanovisko pouze jedné ze zainteresovaných stran či na zdroje, které v žádném případě nelze označit za nezaujaté. V žádném případě to neznamená, že se redakce tohoto zpravodaje ztotožňuje se všemi názory či východisky médií, jejichž odkazy uvádíme.

[1] Ázerbájdžán v roce 1991 přejmenoval město na Chankendi a používá pouze tento název, Arménie a arménské obyvatelstvo, které nyní město ovládá, používají název Stěpanakert vzniklý v dobách Sovětského svazu v roce 1923.

TRANSITION

Projekt byl podpořen z prostředků Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu transformační spolupráce ČR.